

УДК 94(477)“17”

DOI: 10.15407/rksu.26.325

о. Юрій Мицик,

*доктор історичних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу актової археографії*

*Інституту української археографії та джерелознавства
ім. М. С. Грушевського НАН України*

ORCID: 0000-0003-1580-1284

e-mail: mytskyk2002@ukr.net

З «КНИГИ-АРХІВУ» СПАСО-ПРЕОБРАЖЕНСЬКОГО МГАРСЬКОГО МОНАСТІРЯ XVII–XVIII СТ.

Мета роботи. У даній статті представлені архівні документи козацької доби з фондів Центрального державного історичного архіву України в м. Києві та Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Це – універсали гетьманів і полковників, які стосуються Мгарського монастиря, його маєтностей, відносин з Лубнами та Запорозькою Січчю. Безпосереднім завданням є введення до наукового обігу, актуалізація невідомих досі історичних джерел, що мають важливе значення для історії України, передусім такого регіону, як Полтавщина. **Методологія дослідження** базується на використанні, насамперед, історико-логічного методу. **Наукова новизна** полягає в тому, що у статті розширюється джерельна база досліджень регіону. У вищезгаданих архівосховищах виявлено і вперше публікуються невідомі досі документи, насамперед публічно-правові акти – універсали й листи гетьманів та полковників (Івана Скоропадського, лубенських полковників Григорія Гамалії, Леонтія Свічки, Василя Савича і сотників). Переважна більшість документів належить до інших категорій актових документів – це дарчі, купчі, заповіти, судові постанови. Вони проливають світло на міське самоврядування Лубен, історію взаємовідносин генеральної та полкової влади з Церквою, передусім із Мгарським монастирем, механізм збільшення його землеволодіння. Загалом опубліковані тут документи надають додаткову інформацію відносно історії Полтавщини останньої третини XVII – початку XVIII ст. Також у статті наводяться невідомі раніше документи, що стосуються минулого Полтавщини гетьманських часів, міст і сіл Лубенського, Миргородського та Полтавського полків, Мгарського монастиря, їхньої соціально-економічної, політичної історії, деяких

старшинських родів. **Висновки.** На основі аналізу документів, що публікуються, виявлено їх інформаційний потенціал, по кожному з них виділено найважливіші відомості з історії Полтавщини, насамперед міста Лубен гетьманських часів.

Ключові слова: Гетьманщина, Лубни, монастир, архів, універсали, гетьман.

Спасо-Преображенський Мгарський Лубенський монастир є одним із важливих духовних центрів України і має славу історію. Заснований у 1624 р. (за іншими даними, в 1619 р.) визначним православним діячем Ісайєю Копинським коштом сестри св. Петра Могили Раїною Вишневецькою, він швидко став важливим релігійним і культурним осередком. Природно, що такий монастир у часи Гетьманщини користувався всебічною підтримкою влади, зокрема тоді йому був наданий ряд маєтностей (сіл, земель, нерухомості тощо). Щоб уникнути можливих суперечок та судових позовів за власність, що були поширеними за тих часів, в монастирі дбайливо зберігали відповідну документацію (королівські, гетьманські та полковницькі універсали, царські грамоти, різноманітні дарчі та купчі тощо).

Нині ми виконуємо планову тему Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України і вивчаємо копійну книгу («книгу-архів») Мгарського монастиря під Лубнами [1]. Такі книги колись були дуже поширені, але на сьогодні виявлено (крім цієї) всього три (Свято-Михайлівських Золотоверхого та Видубицького монастирів у Києві і Свято-Преображенського Максаківського монастиря в с. Максаки Менського району Чернігівської області). Усі три книги, що знаходяться в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, були видані нами (у співавторстві з колегами) в серії «Документальна спадщина монастирів Гетьманщини» [2]. Коротко охарактеризуємо копійну книгу Мгарського монастиря, яка є досить об'ємною – 377 аркушів. Вона була створена у грудні 1729 р., про що свідчить запис на її початку: *«Списашася по приказу висоце в Бгу превелебнійшаго гспдна отца Георгия Кувичинского, намісника виш означенного мнстрыя Мгарского в року 1729-м мсці декамриі»*, але деякі документи вписували у книгу пізніше, навіть у кінці XVIII ст. Тут доцільно навести список ієромонахів, ігуменів обителі, згадуваних у документах (список поки що неповний):

- Петроній 1654;
- Віктор Загорівський 1658–1661;
- Калист (Петрович) Балицький 1667–1668;
- Віссаріон 1669;
- Макарій Русінович 1671–1686;
- Іпатій Горбачевський 1687–1699;
- Амвросій Білкевич 1705;
- Філарет Коцаковський 1710;
- Олексій Петрина 1720;
- Георгій Лясковський 1732.

Документи книги досить непогано систематизовані невідомим упорядником-копіїстом, вони згруповані по селах-маєтностях, а наприкінці книги навіть складено зміст. Окремо зібрані універсали та грамоти представників влади, які й відкривають книгу. Загалом гетьманських універсалів (разом з кількома листами) 80. Тут представлені документи гетьманів Богдана Хмельницького, Івана Виговського, Юрія Хмельницького, Якіма Сомка, Павла Тетері, Івана Брюховецького, Петра Дорошенка, Дем'яна Многогрішного, Івана Самойловича, Івана Мазепи та Івана Скоропадського. У наступних рубриках збірника подеколи трапляються документи генеральної старшини і полковників як Гетьманщини, так і Січі. Вони цінні вже тим, що доповнюють «Український Дипломатарій XVI–XVIII ст.» – зібрання документації представників урядових кіл Гетьманщини (гетьманів, генеральної старшини, полковників, сотників). Ці документи в основному складають зміст першої частини статті. У другій – подані документи (переважно купчі) згаданих розділів копійної книги, переважно розділу «Права Лисогорские» і «Права Лисогорские позосталие», стосовно маєтностей поблизу с. Мгар під Лубнами.

Почнемо з найцінніших документів. Це п'ять універсалів і листів козацької старшини, включаючи гетьманські (№ 7–9, 11–12). Першим є універсал лубенського полковника Григорія Гамалії, яким захищалися права монастиря на риболовлю на частині р. Сули. Універсалом 1690 р. (№ 9) лубенського полковника Леонтія Свічки підтверджувалися права обителі на млин на р. Сулі, «на греблі Лисогорской», і вимагалось від селян с. Шершнівки (Єрковці) (нині – село Лубенського району) гатити греблю. Універсал друкується за копією, яка зберігається в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – ІР НБУВ), але інший варіант цього універсалу, виданого через кілька днів, є в «книзі-архіві», і його ми наводимо під № 19. У судовому декреті 1689 р. (№ 8) вирішувався конфлікт за риболовецькі місця на р. Сулі між рибалками сіл Лубен і Березоточі. Цей декрет був підписаний генеральним суддею Михайлом Вуяхевичем, причому він титулувався ще й наказним гетьманом (це вперше!). 1710 р. датовано універсал лубенського полковника Василя Савича, яким підтверджується купча на млин з лохвицьких міських книг. Тут названо ім'я ігумена Філарета Коцаковського, який, можливо, був родичем ченця Межигірського та Підгородиського монастирів Іллі Коцаковського, автора Київського літопису, упорядника в 1700–1707 рр. літописного збірника [3, с. 35]. Завершує цикл документів «Українського Дипломатарію» лист гетьмана Івана Скоропадського 1720 р. (№ 12). У ньому гетьман звертався до Олексія Петрини, ігумена Мгарського монастиря, з повідомленням щодо виконання його побажання, тобто про слідство у справі підтоплення млинів обителі в Лубенському полку. Як свідчить гетьманський універсал, який ми не наводимо, для слідства в цій справі Скоропадський сформував комісію у складі Петра Уманця, Семена Чуйкевича й Петра Пекалицького. До цих документів прилягають ще два. Перший документ (№ 19) – це наказ

верхівки Великих Будищ 1708 р. У ньому вказані імена невідомих досі великобудиського наказного сотника («Гринко Жадченко») та городского отамана Івана Паданенка. Другий документ (№ 13) – це свідоцтво 1732 р. коринфського митрополита Митрофана стосовно висвячення ним 10 ченців обителі в ієродиякони та ієромонахи. Цікавий сам факт перебування грецького митрополита у Мгарському монастирі. Як бачимо, продовжувалася важлива традиція, бо саме в цій обителі діяв і був похований (помер 1654 р.) константинопольський патріарх св. Афанасій Пателарій – визначна церковна постать.

Щодо інших документів, то першим за хронологією йде випис 1654 р. з лубенських міських книг. Він містить заповіт Харка Різника, жителя Березоточі – села, що стоїть на берегах р. Сули (нині – Лубенського району). Цей документ важливий уже тим, що в ньому згадано першого відомого на сьогодні лубенського городского отамана Устина Леценка. Досі першим на цій посаді вважався Павло Омелянович-Швець, каденція якого припадала на 1658 р. [4, с. 222]. Крім того, тут наводяться важливі дані стосовно відомого роду козацької старшини Кулябок. З нього вийшло, між іншим, 9 вихованців Києво-Могилянської академії (далі – КМА), лубенські полковники, обозні, сотники, ректори КМА тощо. Найавторитетніший знавець козацької генеалогії Вадим Модзалевський вважав, що протопластом даного роду був Іван Кулябка, вперше згадуваний у джерелах 1653 р. як лубенський міщанин і орендар, що помер 1694 р. [5, с. 609–610]. Однак у виписі-заповіті 1654 р. з-поміж членів лубенського міського уряду згадується невідомий раніше Кирило Кулябка, можливо, бурмістр (тут у документі певні недоречності). Хто цей Кирило? Батько чи брат Івана? Представник іншої гілки роду? У будь-якому випадку, він стояв вище рангом, ніж Іван, і, ймовірно, саме він поклав початок піднесенню цього роду. Між тим, Іван Кулябка згадується в наступному документі (купчій 1660 р.) як «обиватель лубенський», і ця купча була відома Модзалевському. Купча 1669 р. (№ 3) важлива вже тим, що в ній згадується сподвижник Богдана Хмельницького і, можливо, його родич полтавський полковник Филон Гаркуша в серпні цього року, тоді як довідники визначають його каденцію тільки у травні [6, с. 182]. До того ж, згадана й Марія Іскра, жителька Полтави, вдова полтавського полковника в 1649 р. Івана Іскри, противника гетьмана Івана Виговського. Згадується тут і пан «Иеремія Світайло», в майбутньому ієромонах Мгарського монастиря. У дарчій того ж року (№ 4) згадані лубенський сотник Прокіп Хведенко, а також городской отаман Панас Кириак, які взагалі були невідомі дослідникам. У виписі 1673 р. з лубенських міських книг, який містить рішення лубенського уряду у справі конфлікту щодо маєтностей, названа поіменно вся тодішня верхівка Лубен. Це дозволяє продовжити каденцію сотника Леонтія Гладкого, яка досі визначалася 1672 і 1674 рр., і встановити ім'я невідомого досі городского отамана (Іван Стеблівець). У виписі 1680 р. (№ 6) із сорочинських міських книг, який містить дарчу «на бай-

рак Товстий», згадується ім'я благодійниці – Олени Лісницької. Це вдова миргородського полковника в 1648, 1653–1658 рр. Григорія Лісницького, сподвижника Івана Виговського. Названі також і її сини: Данило, Дмитро та Іван Лісницькі. Дуже важливо й те, що другим чоловіком Олени названо Стефана Куницького. Це, очевидно, саме той Стефан Куницький, який гетьманував на Правобережній Україні з серпня 1683 р. по квітень 1684 р. Але про його шлюб з Лісницькою і взагалі перебування на Лівобережній Гетьманщині досі не було відомо [7, с. 180–192]. Названо невідомого досі обозного Миргородського полку Юхима Федоровича, відповідно на десять і на два роки продовжується каденція полкового судді Григорія Зарудного та сорочинського сотника Івана Мартиновича (Мартиненка), встановлюється не знане досі ім'я городового Івана Макієвського. Названо й тодішнє духовенство Шишак: оо. Микита Савелійович, Тимофій Уляновський (Умановський), а також миргородський протопоп Филип Іванович. Слід відзначити, що ця дарча майже дослівно повторює дарчу, видану в Миргороді 1.10.(21.09.) 1672 р. і збережену у виписі 1693 р. (№ 10). Цікаво, що дарча 1672 р. була підписана особисто Куницьким, Лісницькою та її дітьми, а також тодішнім миргородським полковником Іваном Дуб'ягою (зятєм Лісницької). Названі в цій купчій і не відомі досі миргородські сотник Трохим Медведенко і городовий отаман Клим Леонтієвич.

Далі йдуть документи, насамперед, з рубрик «Права Лисогорские», «Права Лисогорские позосталие». Це дарча млина 1660 р. (№ 14) подружжя лубенських жителів Юрія та Марії Русиновичів. Вони, очевидно, були батьками ігумена Макарія Русиновича. А загалом про цей рід наводяться цікаві дані в монографії чернігівського дослідника Сергія Павленка [8, с. 149]. У рішенні 1673 р. лубенського уряду у справі конфлікту щодо маєтностей біля с. Шершнівці знаходимо ім'я незвісного сотника Леонтія Гладкого. Це, ймовірно, Лесько Гладкий або Леонтій Герасимович, які сотникували в 1672, 1674 рр., можливо, й Леонтій Герасимович Піковець (сотникував у 1673 р.). Знову названо й не відоме досі ім'я лубенського городового отамана Івана Стеблівця. У виписі-купчій 1679 р. з миргородських міських книг названа верхівка Миргорода (№ 17), причому вказано ім'я незнаного сотника Петра Івановича (можливо, Короленка, в такому разі його каденція продовжується на рік). У наступному виписі 1686 р. міститься судова постанова щодо монастирських земель. Тут названо ім'я судді Лубенського полку Матяша Панкевича. Його каденція припадала на 1671, 1682–1687 рр., але в авторитетному довіднику Володимира Кривошеї його прізвище чомусь подано як Папкевич [9, с. 219].

Нижче містяться ще чотири виписи 1660, 1686, 1712 і 1735 рр. (№ 15, 18, 20, 21). У першому ще раз фіксується наведена вище дарча Русиновичів (№ 14), тому ми подаємо зміст цього документа у скороченому вигляді. У другому (№ 18) є судова постанова щодо кордонів монастирських земель. У третьому йдеться про

шкоду лисогорським млинам обителі й Кулябок, завдану млинами колишнього лубенського полковника Дмитра Зеленського (його каденція на цій посаді припадала на 1700–1708 рр.), у зв'язку з чим Скоропадський відрядив для слідства лубенського сотника Григорія Шкарупу (Шкорупу) та Василя Велецького, «знатного товариша войскового». Причому останні мали спиратися на думку майстрів «млинових искусних» з Лубен, Лукомля та ін. У четвертому міститься рішення щодо заповіту Нечипора Матюшенка, жителя с. Пісок, яким він передав обителі своє поле.

Документи публікуються за правилами передання тексту, запропонованими відомим українським істориком і філологом Ярославом Дзирюю [10, с. 39–42], які ми незначно скоригували (не розкриваємо титл тощо).

Таким чином, наведені документи мають важливе значення як історичне джерело не лише з історії Мгарського монастиря, але й Гетьманщини другої половини XVII – першої третини XVIII ст.

№ 1

1654, липня 31 (21). Лубни.

Випис із книг міських лубенських, який містить у собі заповіт

«Запис на двор березотоцкий, данний от Харка Різника и поле, к тому ж двору прилеглое, и прочее.

Выпис з книг міських лубенских в літо от Нароження Бжия тысяча шестсот пядьдесят четвертого мсця июля 21 дня.

На уряді міском лубенском перед мною, Григорием Яковенком, войтом лубенским, и Приймї (!) бивших (!) Кирила Кулябки, Василя Дяченка, Петра Вітязя бурмистров, ставши очевисте славетний Харко Різник, признал в тие слова:

Я, Харко Різник, будучи мні при памяти доброй, на то мя ніхто не намовлял, але то виділісмо близко конец живота своего, раду на то взялем из жоною моею на имя Евдокия, если Гсдь Бг пошлет на нас час смерти, люблю теж и на жону мою, а тое усъмтруючи, иж Гсдь Бг діток не даровал, прето по смерти ншой дшу свою поручаю Гсду Бгу, а тіло нше, яко земля землі предати. А на тое старание прошу отца игумена мнстра Мгарского стоого Спса, абы тіло нше было припровоажено к обителі стой к мнстру и поховано ведлуг звичаю християнского и отправа абы была ведлуг звичаю християнского, то ест сорокоуста, а опроч и за тую працу обытелі стой приказую, а именно двор зо всім, а то на Гуляювці, тута при Березоточі. И к которому то двору полецаю и поле паханое именуем коліс двадцят, а сіножат в помірках на Солониці туй же обытелі стой. Знову на Гуляювці сад з огородом, которий статок остается в том дворі, на и тот час міл би ся найдовати як животний, як теж и посудки все при том дворі ко обытелі стой прилежное ест, к тому теж засівки в полю, якие бы міли бути, все то

тут же сіножатка над Сулою и тое тутеж, так теж сіножат под лозами в помірках межи людми. И то тут же при мні найдуется дві сироті дівки маліе, о тие прошу отца игумена, абы на них обачення міл, а усне именую по товаринці им. Прето сей мой тестамент остатною волю мою чиню ведлуг писанного в ном и даю его отцу игумену мнстра Мгарского отцу Петронию. При котором моем сем тестаменту были люде доброї и віри годние, меновите от мене, Харка, усне упрошенние: отц Иоан, намісник мнстра Мгарского, которий ест пернатар (можливо, описка, мало б бути «печатар». – Ю. М.) тестаменту моего, сей ест к тому теж Сидор Шевченко, хутора того ж, козак Войска Запорозкого, и Грицко Мещанин, обывател того ж села, которие на то смотріли и слухали Я, козак Харко Войска Запорозкого, при сем моем тестаменті чесности вшой отче Петроний, игумене мгарский, и всей братиї обителі стога Спса из жоною моею Евдокиєю Бзу и тобі под владзу подаю и всім, слишащим сее писание, низко чолом бю. Що знавши виш мененний Харко просил нас, уряду, абы его признання книг міських записано, по записанию сей екстракт отцу игумену мнстра Мгарского и всей братиї под печатю міскою с подписом руки писарской ест видан в Лубнях року и дня виш писанного.

Для ліпшой віри и я, от того ж упрошений виш менованного Харка Різника, о подпис руки до того екстракту Устин Леценко, атаман городовий лубенский.

Иван Иванович, писар міський лубенский рукою власною».

Арк. 188–189. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати городовой».

№ 2

1660, липня 10 (червня 30) або 16 (6). Лубни.

Купча

«Року 1660 місяця июня дня 30.

Я, Иван Кулябка, обыватель лубенский, відомо чиню и зознаваю сим моим листом добровольним записом, ижем продал млин свой власний купний, стоячий на греблі Вовчанской, п. Климю Коробченку за певную суму, то есть золотих полшеста ста. В котором то млині зоставилем был на свою власную потребу заставку одну на той же скрині, теди оную ледовалем и даровалем на монастыр святого и всемилостивого Спаса мгарский лубенский в Богу велебному господину отцу Виктору Загоровскому, игумену монастыра мгарского, и всей о Христе братии его, варуючи их сим писмом моим, иж так я сам, яко и жона моя и потомство и жаден з приятелів моих, далних и ближних, до оной заставки втручатися и турбувати их о тое не повинен, также и п. Клим упоминатися того не иміет, едно спокійне уживатимут, Господа Бога за спасенне мое просячи, а волно им будет що хотіти чинити, дати, даровати и продати, любо теж и на болший свой

пожиток в вічність оборочати. Що для ліпшої віри и певности даю сее писание мое в Богу превелебному отцу ігумену мгарскому и всей о Христі братии его при людех добрих нижей описаних з подписом руки моеї и притисненим печати упрошонных.

Діялося в Лубнях, року и дня вишменованого.

В подлинном таков подпис:

Игнат Вербицкий, пол[ковник] на тот час намісний лубенский.

Иван Кулябка, рукою власною.

Грицко Яковенко».

ІР НБУВ. Ф. II. № 27660. Копія початку XX ст.

Внизу документа намальовано два кола, в середині яких написано відповідно: «місто печати» і запис: «Ibid, л. 101», тобто читач відсилається до вищенаведеного в рукопису універсалу Мазепи, де міститься такий запис копіїста: «Акты мгарс[кого] лубенс[кого] м-ря».

№ 3

1669, серпня 9 (30). Полтава.

Купча

«Запис от пні Марії Искровни, обивателки полтавской, даний на три заставки на Вовчанской греблі и футор з сіножатми трома и з сіножатю дубовою грядю, з ліском, садами, огородами, двома засеками и всіми пожитками, до тих друнтов належачими.

Я, Мария Григориева Искровна, обивателка полтавская, відомо чиню и зознаваю сим моїм доброволним писанем, каждому кому бы тилко о том відати потреба належало, тепер и на потомние часи будучим и каждому праву резидуючим, ижем продала и вічност до спокойного заживаня пустила заставок три на млин своїх власних, будучих на річці Вовчку на греблі в селі Вовчку с футором, в котором сама мешкала. До которого належит сіножатей три и дубовая гряда сіножат, лісок з садами, с огородами, з двома заемками и зо всіма пожитками до тих друнтов, которих иле тилко заживала, належачими, всечстному отцу иеромонаху Виссариону, ігумену мгарскому, и всей братиї мнастира мгарского за певную сум грошей золотих чтиріста. Которим варюю сим моїм писмом, иж волно им будет своїми власними друнтами владіти, користовати, дат кому, продати и як хотя диспонувати вічними часи. А я не повинна буду так сама, яко и потомки мої, также с приятелей моїх, близких и далних, турбації теж и перешкоди жадной звиш мененному ігумену и братиї и до тої моеї продажи упоминатися в каждого суду и права вічними часи. На що для ліпшої віри и далшой памяти даю сее мое писане при бытности чстного отца монаха Серафиона, пна Иеремія Світайла, и при многих людей зацних и віри годних.

Діялося в Полтаві 30 августа 1669 року.

В подлинном таков подпис.

Устне прошений о притиснене печати и подпис руки Филон Горкуша, полковник полтавский, рука власна.

В сем же записі я, Васил Трофимович, руку свою подписую.

Упрошений о подпис руки Иосиф Нащинский, щенник сто-Николаевский полтавский.

Евстафий Андріевич устне упрошений.

В року 1669 в мсцю август. 30 дни сей запис принят до книг міських полтавских и преписан слово в слово, а для стверженя и на потомние часы велілисмо печат міськую полтавскую притиснут.

Діялося в Полтаві року и дня виш менованного. Александер.

Сей запис актикован до книг міських лубенских в року 1689 июля 25 дня през Юрия Кгаевского, писара лубенского.

Александер Никифорович, писар міський полтавский, рука власна».

Арк. 104–105. Внизу документа намальовано три кола, всередині яких написано: «місто печати».

№ 4

1669, жовтня 11 (1). Лубни.

Дарча

«Запис од Клима Коробченка, жителя лубенского, на надане містца на млин под Вовчком.

Я, Клим Коробченко, и я, Маря, по первому мужу Конашиха, малжонкове, обивателі лубенские, чинимо відомо тим доброволним записом ншим, кому бы тепер и по смерти ншой відати належало, иж мы, міючи здавна на селі Вовчку, за готовие гроші на той же ріці Вовчку греблі, купленное на млин містце, на котором пред тим и млин был, але през неприятелей тепер в час военний не тилко той спален зостал, але и гребля была з друнту спустошена през літ немало. А же теди так превелебний гсдн отц игумен мгарский, яко теж и вся в Хрсті братия, отваживши свой кошт власний и працу, греблю знов як належит направили, там на своем містцу млин и на нашом зо всіми потребами збудовали. Теди мы, виш помененние малжонкове, умовившися з отцами мгарскими пожитку з оного млина, так панской им належной двох мірочок, яко теж и на належной третей мелницкой части половину на свой пожиток оборочати вимовивши, а и тоей части и мірочки вимовленной тилко до живота так мене, Клима Коробченка, яко теж малжонки моеї Марі и дочки моеї Татьяни Климовни Семенихи. Которая если по нас зостанет, будет заживати тоей части до своей смерти. А по моеї и жони моеї и дочки тої єдної смрти и тую част на обытел сто Спса мнастир Мгарский вічне ледуємо и тим ншим записом тое ствержаємо, варуючи, абы жаден так з ближних, яко и далних крєвних и повиноватих нших, помененним отцем мнастира Мгарского жадной трудности, перешкоди и турбації не чинил и не важился доброволного от нас з

побожности наданя нарушати, а велебним отцем мгарским, так тепер зостаючому его млсти гсдну отцу иеромонаху Виссариону, игумену мгарскому, з братиею, и по нем наступуючим волно будет помененним пожитком яко своїм власним яко хотіти диспонувати. На що для ліпшой віри и певности и той нш добровольний запис оним далисмо з упрошенем писара о подпис рук нших, яко теж людей добрих и віри годних при том будучих и притисненем печати.

Діялося в Лубнах року, мсця и дня виш менованного.

Перед нами, урадом, Прокопом Хведенком, сотником, Панасом Кириаком, атаманом городовим, з міського уряду Григорием Кириленком, войтом, з коледою.

В подлинном тако подписано:

Устне упрошоний Иван Иванович, писар сотні Лубенской, рука власная.

Григорий Квокушич, писар міський, рука власная.

Арк. 105 зв.–106 зв. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати маєстратовой».

№ 5

1673, грудня 13 (3). Лубни.

Рішення лубенського уряду у справі конфлікту щодо маєтностей

«Екстракт з книг міських лубенских о приверненню луга до обители, стоячого над устем Булатца, которим завладіли били Оксен Бабич и Петро Зборенко, жители шершнювские.

Випис з книг міських ратуша лубенского року 1673 мця декаврия 3 дня на уряді ншом лубенском.

Перед нами, Иваном Фтеодоровичем, полковником Войска его царского пресвітлого влчства Запорожского лубенским, Леонтием Гладким, сотником, Иваном Стеблювцем, атаманом городовим, з міського уряду Филипом Танцовайлом, войтом, Якимом Шулгою, Лавріном Шепелевичем, Андрієм Парпурою, бурмистрами майстрату ншого лубенского, постановившисе персоналітер от превелебного в Бгу гсдна отца Макария Русіновича, игумена мгарского лубенского, законники велебний в Бгу отц Ипатий Горбачевский, намісник мгарский лубенский, и чесний отц Генадий, монах, з монастира зосланние, пропонували жалобу на Оксеня Бабича и на Петра Здоренка, жителей шершнювских, при суду к уезду ншого Лубенского, в той цел мовячи:

Пне уряде! Ускаржаемся мл. вашим на Оксеня Бабича и на Петра Здоренка, жителей шершнювских, которий то Оксен Бабич в нш монастырский лужок, над устем Булатца стоячим, интересуется и обнявший оний лужок, своїм власним менуючи, из оного лужка и иных нших заходах мнстирских чинят перешкоду. А тот Петро Здоренко нш власний лужок мона

стирський, другий, там же на усті Булатця стоячий, Микиті Супруненьку, тамошньому ж жителю, за десять золотих продал. Где правій на їх глядячи, и вязовские жители Процик Науменко з братиею своею з Дмитром и Хвеском там же на усті Булатця лужки собі наше власное мнстирское позаймали и користуют. Просим правіи з оних святой справедливости. На которий то превелебних в Бзу отцов законников жалобу зсилалисмо з уряду людей зацних и віри годних до оного луга и приказалисмо, аби из Шершнювки и из Вязовця особи зацние и стародавние туда зехавши слушне разсмотріли и угляділи поки зостаєт мнстирское. Теди з уряду ншего ездили особи Афанас Кириак, Андрій Пурпура, Моисій Вербичченко, а з оних сіл Иван Ерко, Мойсій Гапоненко и Назаренко Мойсій, атаман вязовский, Павло Потоцкий. Которие особи оттоль звернувшись, нам такову подали реляцию, иж так правій Васко Короленко, давній и зацний обиватель вязовский, признал, иж правій пнове копалем я под тим лужком под самою січу ровчак задля риби, що тепер Оксен интересуєтєся. Теди того давнего часу любом я Оксен по килка раз виділ, але мні жадного слова не мовил, гди би то здавну его міло биты, певне би мні того зборонил. Теди знат же в чужое тепер интересуєтєся. Потим Грицко Шут, стародавний обивател тернувский, и Андрій Парпура признали, иж правіи ми того добре свідоми там на усті Булатця и понад Булатцем, що ся Оксен интересуєт, так теж и що Процик Науменко з братиею своею, з Дмитром и из Хвеском там у вусті Булатця позаймали, яко теж и тое, що Петро Здоренко Микиті Супруненьку продал все тое монастирское. Потим и всі тие више вираженние особи шершнювские и вязовские також правіи слово в слово признали, же там все монастирское. А що Оксен Бабич, Петро Здоренко и Науменки Процик, Дмитро и Хвеско позаймали, напрасно ся интересуєт. Ми, уряд, вислухавши зацних особ, от нас з уряду зосланных, так на писмі нам поданнаго яко їх оного признаття тот луг помененний, в устю Булатця стоячий, так тот, що Оксен интересовался, яке и тое, що Петро Здоренко бил продал и що Науменки били позаймали, все тое при обители святой Мгарской лубенской превелебним в Бзу отцем, в нем живучим, яко их власное у вічне диспонуванне заховуем и сим нашим ннішним наказуем декретом, аби тот Оксен Бабич, яко и оние помененние Науменки попустивши превелебним в Бзу отцом мгарским интересовати и превелебним в Бзу отцом законникам болше не чинити перешкоди под зарукою талярей ста на уряд нш. Так же и тот Петро Здоренко гроши Микиті Супруненьку отдавши, оний лужок аби превелебним в Бзу отцом законникам мгарским попустил и болш до оного интересоватис и чинити перешкоди мгарским законникам не важилєся. Под тоєю ж, звиш спкціфікованною, зарукою тосмо казали до книг нших міских лубенских записат, яко ж ест и записанно до книг тот екстракт с подписом руки писарской и при вираженню печати ншей маистратовой и полковой казалисмо видати потрєбуючой стороні з ратуши ншей лубенской, що ест и видано року и дня звиш менованного.

В подлинном тако подписано:

Леонтий Васи́лиевич Верховский, писар городовий лубенский, рукою власною.

При печати полковой устне упрощоний Михайло Маляновский, рукою власною».

Арк. 261 зв.–263. Внизу документа намальовано два кола, всередині яких написано відповідно: «місце печати міської лубенської», «місце печати полкової лубенської».

№ 6

1680, жовтня 11 (1). Сорочинці. Випис, який містить у собі дарчу

«Випис з книг міських сорочинських на байрак Товстий, данний от пней Лесницкой.

За відомом их царского пресвітлого величества Войска Запорозкого его милости пна Даниїла Апостола, полковника миргородского, сей запис, данний мнстиреві Мгарскому на ліс от пней Елени Лесницкой, ест принятти до книг нших міських сорочинських в року 1680 октовриу 1 дня, которий в собі так мае.

Я, Елена Григориевая першого малженства Лесницкая, а второго Стефановая Куницкая, с притомностью потомков моїх милых Данила, Дмитра и Ивана Лесницких, яко сукцесоров добр позосталих по небожчику малжонку моем Лесницкому, отцу их, чиню відомо сим моїм писанием каждому, кому би толко о том відати нележало, иж их милость отцеве мнстира обителі сто Мгарской Преображения Гсдня за позволением от килканадцят літ небожчика Григория Лесницкого, малжонка моего, в диспозиції своей прозуваемий ліс держали. Поневаж теди потомки яко сукцесорі близкие до своїх до своїх (!) належачих літ дорослих, яко своїм власним оним волно диспозувати посполу з оною яко родителкою своею, добре на тое нарадившися, ясне, явне и доброволне без вшелякой вонтпливости и принушення половицю менованного того ліса Товстого из доброй интенції своей, а звлаща міючи горливість противко місцу стому и за отпушение гріхов своїх у вічную поссесію и держання половицю того ліса и сіножате, яко ся нижей в том же писанію оциклюет, през пилное печалованя во иеромонасах превелебнішого гсдна отца Макария Русіновича, на сей час игумена мнстра Мгарского, и зо всею еже о Хсті братіею, на вічност пускаю. Починаючи теди половиця того ліса от приезду и містечка Шишаку по правой руці, то ест ко Товстому їдучи отцом мгарским, перший копец на окопі от посродку ниви Сулимовской, через долину и поток. А нагору простуючи до трох дубов ку лісу, даби в лівой руці того половиця ліса потомков моїх милых Лесницких половиця того ліса в правой руці и копец ступней тринадцят; от которих теди у долину ку криниці по половиці ділится ліс: в лівой стороні ліса снов моїх Лесницких криниця, ліс и дворец, а в правой отцов мгарских мимо січ отді-

ленна идет дуброва, межи которими чрез увес ліс идет по січ знак певного поділу аж ку окопу и кунивям лежачим, а з ліса по січу виходячи, знак у дубі положен крест. А прето идучи ко окопу и к менованним нивям, на друго[м] дуб нарубан крест, от которого просто ко укопові, на третьем дубі положил ся крест, против того дуба назначеного висипанни копец на самом окопі, нижей Писаровщини. В лівой руці снов моїх милих Лесницких ліса зо чтири ступені дуби два и так от першого копця вдовж ліса до остатнего копця поділ так ліс и в сіножатех стался и доброволне лекговани місцу стому на вічніе часи, давши в моц и владзу их млстем и в спокойное держане пустивши, вручаю, иж ні от мене самой и потомков моїх, близких и далеких, жадной перешкоди и пренатибанья (описка, слід читати: «пренагабання». – Ю. М.) не мають міт под утраченнем части снов моїх, так и їх млост отцеве мгарскіей в части снов моїх в лісі, в січі, в дворці, в сіножатех жадной перешкоди и пренатибанья (описка, слід читати: «пренагабання». – Ю. М.) и трудностей инших аби не чинили и чинит не важилися под утраченнем части отцов мгарских. А ежели би снові моему одному юж тая част мілася остати, а міл би кому иншому способом продажним пуцати, ближайшие будут отцеве мгарские тую част заплатити, под такую ж кондицію: ежели яки кревни не міл того заплатити и тая продажа без оголошення не маєт бити важная. Которий то розізд стался ствержони и змоцнени при битности самого во иеромонасах гдна отца Макария Русіновича, на сей час игумена мгарского, иеромонаха Евсевия Муйсіевича, Костантия, м[о]наха, иеродиякона Порфирия, в Бзі превелебного гдна отца Филиппа Ивановича, протопопи миргородского, отцу Никиті Савелиевичу, отцу Тимофію Уляновскому, священниках шишацких, и при битности Григория Воробія, сотнику шишацком, Семену Білоконенку, атаману городовом, Юску Петренку, уряду зуполного шишацкого, и при товариству и міщанех Яцку Солонецкому, Омелку Уступном Сидору, Мартину Шамрі, Борису Ириновичу, Василию Бородаю и инних людех зацних. А для ліпшой певности тую мою карту их милостем отцем мгарским с подписом рук снов моїх подаю. Которие то от мене их млостем отцем мгарским волно до книг будет где ся зезволя в городе записати, яко ж ест в книгах міских сорочинских записано при стверженню печатей звиклих.

Діялося в Сорочинцях року, дня и мсця вижей виписанного.

А сей запис з книг нших міских сорочинских того ж часу слово в слово переведенний при битности вряду ншего полкового миргородского Ювхима Федоровича, обозного полкового миргородского, Ивана Мартиновича, сотника товариства сотні Сорочинской, Ивана Макиевского, атамана городового. З міского зась уряду Карпа Подоляченка, войта, Захарка и Онуфрия, бурмистров ратуша сорочинского, и при многих людей зацних битности.

В подлинном попис таков:

Григорий Зарудний, судя полку Мигородского, рукою».

Арк. 292 зв. – 294 зв. Внизу документа намальовано три кола, всередині яких написано: «місто печати».

№ 7

1687, жовтня 7 (вересня 27). Лубни.

Універсал лубенського полковника Григорія Гамалії

«Лист от пана полковника Григорія Гамалії, полковника лубенского, в котором приказует, дабы ніхто не важился, где суть мнстиря Мгарского кгрунта, там би на реці Сулі ніхто не важился в них по проезное, а верх Сули по поляну Кашину.

Григорій Гамалія, полковник Войска их царского пресвітлого величества Запорозкого лубенский.

Пну сотникові лубенскому, атаманові городовому, войтові з бурми-страми и посполитим в той сотні людем ознаймуем. Поневаж законники мнстиря Мгарского, превелебний в Бзу отц игумен з братиею міет на свої кгрунта монастирские от прошлого гетмана и от антецессора ншего зешлого полковника оборону, же где їх кгрунта на реці Сулі стоячие, там рибалки лубенские с каждым посудком, так на самой Сулі реці, яко и по озер-рах риби ловити не повинни, меновите вниз по проезное, а вверх Сули по поляну Кашину, поки мнстирские кгрунта заходят, збороненно. Теди и ми подлуг тих універсалов стосуючись, лубенской городовой и сілской старшині и черні, а особливе рибалкам лубенским, пилно приказуем, аби оние рибалки лубенские міские и сілские на помененном місцу риби ловити с каждым посудком рибалским в низ Сули по проезное, а в верх Сули по Кашину поляну, туди отежати и перешкоди чинити не важилис, повторе пилне приказуем.

Дан з Лубен септев[р]ия] 27 1687.

В подлинном надпис таков:

Звыш менованни полковник лубенский.

А тут же и на другом місцу вишей греблі Лисогорской от устя Солоници до устя Булатцевого, где упадает в Сулу, у ловленню риб аби не діялися перешкоди, сим же потвержаем універсалом».

Арк. 287–287 зв. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати».

№ 8

1689, вересня 19 (9). Лубни.

Судовий декрет

«Декрет суду енералного на рибалки міские и березотоцкие, даби в Сулі между кгрунтами мнастирскими риби не ловили.

Року от народження Сна Бжого тысяча шестсот осмъдевятого мсця септеврия девятого дня.

Перед нами, их царского пресвітлого величества Войска Запорозкого судиею енералним и гетманом наказним Михайлом Вуяхевичем, при битности пна Андрея Якововича, судії полкового лубенского, персоналі-

тер становши превелебний в Бгу его мл. отц Ипатий Горбачевский, игумен мнстря Мгарского лубенского, с притомностию на місцу всей братиї, отца Иони Вацовского, казної и писара мнстирского, прекладал жалобу на рибалок лубенских на войсковую особную потребу под реестром обділенних и приданних, иж оним отцом мгарским в их власних здавна от княжат их милостей Вишневецких наданих речних сулних кгрунтах ловленем риб чинят великую кривду и за приказанем фундушу от княжати его млости Еремія Вишневецкого собі наданого, яко и конфірмацій на тое так от велможних бивших гетманов запорозких, яко и полковников лубенских розних виданних, а то, жеби они, отцове мгарские, от их милостей наданними на мнстир кгрунтами, кром жадних перешкод инших, сами завідовали и пожитки рибние на свою толко корист мнстирскую оборочали. Але же ся показало, иж под час битности моеї тепер в Лубнях оние то рибалки мимо розказане жадних городових своїх старших и нше, поважилися якоби на мою розходную потребу, улізиши у кгрунта заповідние мнстрские, ловити рибу и так з оних рибалок яко к гвалтовников просили отцове мгарские стой справедливости. Мы, теди з місця ншего судового, за таким оскарженем рибалок, иж ся поважили в кгрунтах мнстирских заповідних на свою користь рибу ловити, яко ся юж и сами доброволне признали, к тому ораз оних винними учинивши, приказалисмо аби напрод вязеннем за таковий узнаний квалт били траплені, яко и вині звиклой подпали, где так ся и стало. А потим так тепер, яко и в потомние часи, аби юж в таковие мнстирские кгрунта и ногою не постали, так як ся в собі огранічають, а мяновите в тие речние Сулние, где и фундушем княжим и гетманскими ест обваровано, то ест от Кащиной Поляни, аж до озера Проезного, а на другом місцу нижеї греблі Лисогорской от устя Солониці до устя Булатецкого, где в Сулу впадаєт, яко знову и березотоцкие рибалки звиш Сули кгрунту мнстирского за усте Мгару не важилися уездити и там рибу з найменшим посудком ловити, так теж и якії ж би жителі под виною на тот же мнстир ста таляров и седінем у вязенню и гди б ся тое довести міло, полрочним. При таком теж варунку и писмо сее нше тим же отцем мгарским видат казалисмо при печати судової войскової енеральной и с подписом руки ншей власной.

У Лубнях року, мсця и дня вишположенного.

В подлинном таков подпис:

Виш менованный судия войсковий енеральный, рукою власною».

Арк. 289–290. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати».

№ 9

1690, жовтня 13 (3) або 16 (6). Пирятин.

Універсал лубенського полковника Леонтія Свічка

«Их царского пресвітлого величества Войска Запорожского лубенский полковник Леонтий Свічка.

Пану сотникові лубенскому, атаманові городовому з товариством и войтом з посполитими людми, узичивши от Господа Бога доброго здоровья, ознаймуем, иж показовал нам пречестный отец Ипатий Горбачевский, игумен мгарский, ясневелможного добродія егомилостимці пана гетмана виразний універсал, в котором потверждает млини о шести колах на реці Сулі на греблі Лисогорской, позволяючи з них всі пожитки розміровие на обитель святую отбирати, а особливе в напрасоване оной греблі людей так з маетности чернецкой, яко и тих, якие п. Кулябці на той же греблі половину або часть якую гатят, привернути, жебы завше оние були готовими и неотмовними от той работизни, як потреба укажет. Знову зась за упрошенем нас от пречестного господина отца ігумена мгарского з братиею позволяем Шершниовку або Ерковці mezi тими, якое одно село ціле помагало, абы часть греблі чернецкой гатити, до тих же их подданих у помощи, а другое тож часть Кулябчину повинни гатити и с тими впредь ему наданими селами тилко до гаченя або волно им будет и совокупитися с п. Кулябкою гатити сполне и (?) людми оними в потребу замишляти, що и ми так ціле міти хочем и сим універсалом потверждаем, абы послушни були, конечно приказую. А для переезду всім потребного міркую греблю всею сотнею повинни неотмовно под час потребности гатити. О чом наменившись, Богу вручаю.

3 Перятина октоврия 3 (або 6. – Ю. М.) 1690 року.

В подлинном тако підпис:

Звишменованый полковник лубенский».

ІР НБУВ. Ф. ІІ. № 27660. Копія початку ХХ ст.

Внизу документа намальоване коло, всередині якого написано:

«місто печати полковой» і запис: «Ibid, л. 93»,

тобто читач відсилається до вищенаведеного в рукопису універсалу Мазепи, де міститься такий запис копіїста: «Акты мгарс[кого] [лубенс[кого] м-ря».

№ 10

1693, листопада 15 (5). Миргород.

Дарча

«Записы на байрак Товстий.

Выпис з книг ратуша миргородского на кгрунт данный от пней Лесницкой на обитель Мгарскую.

Выпис з книг ратуша ншего миргородского в року Бжом тысяча шестьсот девянтдесят третом новеврия пятого дня.

За відомом и позволеннем его милости пна Даниїла Апостола, полковника Войска их царского пресвятлого величества Запорозкого миргородского, на поважную прозбу в Бгу превелебного гспдна отца его милости Ипатия Горбачевского, игумена мнстра общежителного Мгарского, сам битністю своєю презентуючи, запис ниже менуючий на кгрунт исте (!) наданий на обитель стую от честой гспжі пней Григоревой Лесницкой. В чом ми, нижей предреченний уряд миргородский, чинячи досит волі добродіев, ест записан слово в слово до книг нших миргородских.

Я, Елена Григориевая Лесницкая, первого малженства, а второго Стефановая Куницкая, с притомністю потомков моїх милих, Даниїла, Дмитрия и Ивана Лесницких, яко сукцесоров добр позосталих по небожчику маложнку моем Григорию Лесницкому, отцу их, чиню відомо сим писанием моїм кождому, кому би о том відати належало тепер и на часи потомние, иж их мл. отцев мнстрира обителі стое Мгарской Преображения Гдня за позволенем от килканадцет літ небожчика Григория Лесницкого, малжонка моего, в диспозиції своєї прозиваеми Товстий ліс держим, поневаж теди потомки мої яко сукцесорі близкие до своїх добр належачих літ дорослих, яко своїм власним оним волно диспонуват посполу и зо мною яко из родителкою своєю. Добре на том нарадивши я, явне ясне и доброволне без вшелякой вонтпливости и премущення половицю ліса того менованного Товстого из доброе интенції своєї, а звлаща міючи горливість против місцу стому иза отпущенне грїхов своїх, в вічную поссесию и державу половицю того ліса и сіножатей, якося нижей в том же писанню оцерклюет през пилное печаловане в иеромонасах превел. гспдна отца Макария Русіновича, на сей час игумена мнстра Мгарского, из всею еже о Хсті братиею во вічност пуцаю. Починаючи теди половицю того ліса от приезду из містечка Шишаку по правой руці, то ест ку Товстому, ідуци отцом мгарским перший копец на окопі от посродку ниви Сулімовской через долину и поток. А гору простуючи до трох дубов ку лісу, даби в лівой руці того половиця ліса потомков того дуба назначенного висипаний копец на самом окопі нижей Писаровщизни в лівой руці синов моїх Лесницких ліса зо чтири ступені два дуби и так от первого копця вздовж ліса до остатнего копця поділ так в лісі и сіножати стался и доброволное місцу стому легговано на вічніе часи давши в моц и владу их мл. и в спокойное держане пустивши, варую, иж ні от мене самой и потомков моїх, близких и далних, жадной перешкоди и перенагабання не мітумут под утраченнем части снов моїх, так же их милост отцеве мгарские в части снов моїх в січі, в дворцу, в лісі в сіножатех жадной перешкоди и перенагабання и трудностей найменших аби не чинили и чинити не важилися под утраченнем части отцев мгарских. А ежели би юж снові моему едному тая част мілася достати, а міл би ко иншому способом продажным попуцати, близшиє будут отцеве мгарские тую часть заплатити под такою кондицією, ежели би яки близкий крєвний не міл заплатити того и тая продажа без оголошення не маєт бити важная. Которий то розїзд стался

стверженний и змоцненний при битности самого во иеромонасах гсдна отца Макария Русиновича, на сей час игумена мгарского, иеромонаха Евсевия Мойсіевича, Константия монаха, иеродиякона Порфирия, в Бізі превелебного гсдна отца Филиппа Ивановича, протопопа миргородского, отцу Никиті Савелиевичу, отцу Тимофею Умановскому, священниках шишацких, и при битности Григория Воробію, сотнику, Семену Білоконенку, атаману городовим, Юску Петренку, войту, уряду зуполного шишацкого, и при товариству и мещанех, Яцку Солонецком, Омеляну Уступном, Сидору, Мартину Шаром, Борису Гуриновичу, Василию Бородаю и инших людех зацних. А для ліпшой певности тую мою карту их мл. отцем мгарским с подписом рук снов моїх подаю. Которое то от мене взятое писмо их мл. волно до инних (описка, має бути «книг». – Ю. М.) шишацких и миргородских писати.

В Миргороде року 167 втором мсця септеврия дня 21.

Стефан Куницкий рукою.

Елена Куницкая.

Данило, сн Григория Лесницкого, рукою

Данило Лесницкий, Иван Лесницкий.

Устне упрошоний о подпис з обох сторон Иван Дубяга, не иміючи на тот час своей печати зятя моего Ивана Дубяги, бывшего полковника миргородского, приложилем.

Мы, уряд ннший миргородский зостаючий, Трофим Медведенко, сотник миргородский, Клим Леонтиевич, атаман миргородский, Иван Евтушенко, войт, Филип Димитриевич, Марко Корніенко, бурмистр маїстрату миргородского, принявши зуполне до книг нших міських ратушних, векуїсте свідителство данное от еї млсти пней Григориевой Лесницкой з синами своїми при подписі имен их милостем отцем мгарским; теде тот екстракт записавши, той же стороні потребующей випис розказалисмо видати. При подписе руки писарской из притисненнем печати ншой сотенной и маїстратовой. Писан в ратушу миргородском року и дня вишменованного.

В подлинном таков подпис Федор Лукянович, писар сотні Миргородской».

Арк. 290–292 зв. Внизу документа намальовано два кола, всередині яких написано: «місто печати» та «місто печати майстратовой».

№ 11

1710, березня 24 (13). Лубни.

Універсал лубенського полковника Василя Савича

«Року 1710 марта 13.

Перед нами, Василием Савичем, полковником Войска его црского пресвітлого влчства Войск Запорожского лубенским, презентовал бил сей випис з книг міських ратуша лохвицкого при печатех трох от ураду горо-

дового тамошнього виданих на млин, на реці Сулі под Лохвицею зостаючий. Которий за призволенням висоце в Бзу превелебного гсдна его млсти отца Филарета Кощаковского, ігумена стия обители Мгарския лубенския, прчстний гспднего млст отец Савватий Вербицкий, намісник тоєи ж стої обители, з притомністю чутного гспднего отца Гавріїла, купил за золотих тисячу и тії гроши, яко в виписі от уряду лохвицкого виданом обширней виражает, подлугледации небожки Марії Ивановой Терещихи, поссесорки бывшой млина того, урад лохвицкий в цілости отобравши, роспорадил и кому що належало, поотдавал. Куплю зас того млина при многих як духовного, так свіцкого стану, особах записом ствердил. Которий ми до рук своїх отобравши, для ліпшого и кріпчайшого достовірія при подписі руки писарской казали смо и печатю своею полковою ствердити року, мсця и дня виже писаного.

Григорій Кулябка, писар полковий, рукою».

ЦДІАК України. Ф. 137. Оп. 1. № 12. Оригінал, завірений печаткою.

Запис на звороті: «Запис на млин Іванихи Терещихи з ратуши и з ураду лохвицкого данний и потверженный властїю его млсти пана полковника лубенского п. Василия Савича при печатех полковой и урадових особ».

№ 12

1720, листопада 7 (жовтня 27). Глухів.

Лист гетьмана Івана Скоропадського до Олексія Петрини,
ігумена Мгарського монастиря

«Превелебний в Бзімсі отче ігумен монстра Мгарского, мой велцемсціг спдне отче и приятелю.

По листовном вшей превелебности до нас вираженням предложено виглядом подтопления млинов мнстрских мгарских вшей превелебности вишших од міской греблі нижшой діючого ся посилаем нш указ до пнов висланных нших, недавно перед сим в полк Лубенский ординованных, з тим повелініем, тижби они о міненном подтопі по самой правді розискали и если доведетя, что они, міщане лубенские, оправляючи пришлого року міскую греблю положенем вновь бруса подвишилионую на прежнюю міру, то такову речоним висланим ншим далисмо в том пленіпотенцію, дабы скинувши вновь положенний брус, учинили и пригрозили міщаном указом ншим скрині своїх млинов в таковой впредь содержать міри, в яковой онде прежде сего найдовалис, обявляем вшой превелебности и при том его ж мливам поліцаемся.

З Глухова октоврїя 27 року 1720.

У полинного тако подписано:

Вшей превелебности всего добра зичливий приятел Иван Скоропадский, гетман Войска его црского пресвітлого влчства Запор[озского]

Да у оного ж листу надпись такова иміется:

Превелебному в Бгу его млсти гспдну отцу Алексію Петрині, ігумену-ві Свето-Преображенского монстра Мгарского, моему велцемсцівому гспдну отцу и ласкавому приятелєві, подати.

А запечатан бил помянутий лист великою гетманскою печатю».

Арк. 26–26 зв. Тогочасна копія.

Запис копіїста перед текстом документа: «Лист гетмана Иоанна Скоропадского извѣствующи, что о подтоплєніи млинов мнстирских подвѣшением греблі міської от міщан лубенських будут послани для того ревізори».

№ 13

1732, серпня 29 (18). Мгарський монастир. Свідцтво коринфського митрополита Митрофана

«Свідителство приосвященного Митрофана, митрополити коринфского, кого он, живучи (в) мнстру Мгарском, за позволением преосвященнішого архиепска киевского и галицкого, кир Рафаїла Заборовского посвятил в чин священнический и дияконский з законников сего ж Мгарского мнстра.

По указу великого гспдна ясне в Бзі преосвященного кир Рафаїла Заборовского, архиепска киевского, галицкого и Малия Россіи, определено мні, преосвященному митрополиту Митрофану, прожит в мнстру Мгарском лубенском на время и позволено писменно от его ж преосвященства в том же мнстрі производить и посвящат иеродияконов в иеромонахи, а з монахов в диякони по промованию висоце в Бгу превелебнїшого гспдна отца Георгия Лясковского, ігумена тоєя ж обители. По которому архипастирскому позволению посвятил я законников тоєй же обители, именно Дамаскина в иеромонахи, Венедикта в иеромонахи, Феоктиста в иеромонахи, Дмитрия в иеромонахи, Евстратия в диякони, Викариона в диякони, Макария в диякони, Никанора в диякони, Иова в диякони, Назария в иеромонахи. И сие мое свідителствованное писание в далшое время за рукою моею митрополитанскою здесь в мнстрі Мгарском лубенском дано 1739 году мсця августа 18 д.

Митрофан, митрополит коринфский».

Арк. 366.

№ 14

1660, червня 5 (травня 26). Мгарський монастир. Дарча

Юрия Русіновича надане містца на млин под Лисою горою.

Я, Юрий Русінович, и я, Мария Белковичовна Русіновичова, малжонкове, обивателєві лубенские, відомо чинимо кому бы о том відати належало, жесмо дали, даровали, вічне пустили на мнастр Стго Спса Мгарский лубенский місце млина ншего, под Лисою горою лежачое, нам вічне служачое

и належитое, на греблі на ріці Сулі на будоване млина, через войну знесе ного и з дунту спаленого. В котором млині кол дві било мучних, третее ступное, из фалюшами за суму певную зол[отих] пятсот, от небощчика Мисковскогo нам проданого на вічност. Теди мы, виш менованние малжонкове, даемо в вічност мнастиреви Мгарскому, пускаемо, отдаляючи от того потомков и кривних своїх. На котором вишей менованном містцу законникові мгарские млин слушний порядний кол три, дві мучних, третее ступное из фалюшами, виставити повинни. А скоро Пн Бг даст пожиток с того млина их власним коштом будующогося, также и зо всім збудованого и виставленого, теди оним законником мгарским част мелницкая третяя мірочка звичайная належати повинна, а мні и жоні моеї мірочок дві ведлуг права мні и потомком моїм служачого, належит и доходити нас мает. Що ствержаючи для ліпшой віри и певности помененним отцем мгарским даем тое писане нше з подписом руки и притисненем печати при людех добрих и віри годних нижей менованних.

Діялося в мнастирі Мгарском Стого Спса місця мая дня 26 року 1660.

В подлинном таков подпис:

Юрий Русинович, рука власна».

Арк. 90 зв.—91. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати».

№ 15

1660, червня 14 (4). Лубни.

Випис із лубенських міських книг, який містить у собі дарчу

«Випис з книг міських лубенских на місце наданное от пна Юрия Русиновича на млин на Лисогорской греблі.

Випис з книг міських ратушу лубенского.

Року 1660 мсця июня дня 4.

Передо мною, Иваном Андріевичом, войтом лубенским и колеги моеї Стефана Корчевского, Мирона Семеновича, Петра Котляра, бурмистров, и инних людей добрих, немало на тот час будучих, ставши очевисте в Бгу превелебний его мл. гсдн отц Виктор Загоровский, игумен мнастира Мгарского лубенского, которий нам, маестрату міскому лубенскому, показал и подал писмо от пна Юрия Русиновича, обивателя лубенского. Що мы, уряд виш менованний, читаючи и видячи, зезволили прийняти и до книг міських ратушу лубенского розказали записат, которий руским писмом так в собі мает:

Далі йде текст дарчої подружжя Русиновичів від 5 червня (26 травня) 1660 р., написаної у Мгарському монастирі, який ми подали вище (арк. 90 зв.—91). Він має лише незначні відмінності, хоча прізвище особи, в якій був куплений млин, здається, подано точніше: Минковський, а не Мисківський.

Даем тое писане нше, що у того запису печат мнастирская мгарская лубенская. Мы, вишменованний уряд, казали оную справу до книг міських

ратушу лубенського записат и ест записано. З котрих и сей екстракт под печатю міскою радецкою и з підписом руки писара ншего казали видат.

Писан в ратушу лубенском року и дня виш менованного.

В подлинном таков подпис:

Стефан Григориевич, писар міста Лубен».

Арк. 129–129 зв. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати маєстратовой».

№ 16

1673, грудня 13 (3). Лубни.

Рішення лубенського уряду у справі конфлікту щодо маєтностей

«Екстракт з книг міських лубенских о приверненню луга до обители, стоячого над устем Булатца, которим завладіли били Оксен Бабич и Петро Зборенко, жители шершнювские.

Випис з книг міських ратуша лубенского року 1673 мця декаврия 3 дня на уряді ншом лубенском.

Перед нами, Иваном Фтеодоровичем, полковником Войска его царского пресвітлого влчства Запорожского лубенским, Леонтием Гладким, сотником, Иваном Стеблювцем, атаманом городовим, з міського уряду Филипом Танцовайлом, войтом, Якимом Шулгою, Лавріном Шепелевичем, Андрієм Парпурою, бурмистрами майстрату ншего лубенского, постановившисе персоналітер от превелебного в Бгу гспдна отца Макария Русіновича, игумена мгарского лубенского, законники велебний в Бгу отец Ипатий Горбачевский, намісник мгарский лубенский, и чесний отец Генадий, монах, з монастыра зослання, пропоновали жалобу на Оксеня Бабича и на Петра Здоренка, жителей шершнювских, при суду к уезду ншего Лубенского, в той цел мовячи:

Пне уряде! Ускаржаемся мл. вашим на Оксеня Бабича и на Петра Здоренка, жителей шершнювских, которий то Оксен Бабич в нш монастырский лужок, над устем Булатца стоячим, интересуется и обнявший оный лужок, своїм власним менуючи, из оного лужка и иных нших заходах мнстирских чинят перешкоду. А тот Петро Здоренко нш власний лужок монастырский, другой, там же на усті Булатца стоячий, Микиті Супруненку, тамошнему ж жителю, за десять золотих продал. Где правій на їх глядячи, и вязовские жители Процик Науменко з братиею своею з Дмитром и Хвеском там же на усті Булатца лужки собі нашиє власное мнстирское позаймали и користуют. Просим правіи з оних святой справедливости. На которий то превелебных в Бгу отцов законников жалобу зсилалисмо з уряду людей зацних и віри годних до оного луга и приказалисмо, аби из Шершнювки и из Вязовця особи зацние и стародавние туда зехавши слушне рассмотріли и угляділи поки зостаєт мнстирское. Теди з уряду ншего ездили особи Афанас Кирияк, Андрій Пурпура, Моисій Вербичченко, а з

оних сіл Иван Ерко, Мойсій Гапоненко и Назаренко Мойсій, атаман вязовский, Павло Потоцкий. Которие особи оттоль звернувшись, нам таковую подали реляцию, иж так правій Васко Короленко, давній и зацний обиватель вязовский, признал, иж правій пнове копалем я под тим лужком под самую січу ровчак задля риби, що тепер Оксен интересуется. Теди того давнего часу любом я Оксен по килка раз виділ, але мні жадного слова не мовил, гди би то здавну его міло биты, певне би мні того зборонил. Теди знат же в чужое тепер интересуется. Потим Грицко Шут, стародавний обиватель тернувский, и Андрій Парпура признали, иж правіи ми того добре свідоми там на усті Булатца и понад Булатцем, що ся Оксен интересуєт, так теж и що Процик Науменко з братиею своею, з Дмитром и из Хвеском там у вусті Булатца позаймали, яко теж и тое, що Петро Здоренко Микиті Супруненку продал все тое монастирское. Потим и всі тие више вираженние особи шершнювские и вязовские також правіи слово в слово признали, же там все монастирское. А що Оксен Бабиц, Петро Здоренко и Науменки Процик, Дмитро и Хвеско позаймали, напрасно ся интересуют. Ми, уряд, вислухавши зацних особ, от нас з уряду зосланных, так на писмі нам поданного яко іх оного признаття тот луг помененний, в устю Булатця стоячий, так тот, що Оксен интересовался, якое и тое, що Петро Здоренко бил продал и що Науменки били позаймали, все тое при обители святой Мгарской лубенской превелебним в Бгу отцем, в нем живучим, яко их власное у вічне диспонуванне заховуем и сим нашим ннішним наказуем декретом, аби тот Оксен Бабиц, яко и оние помененние Науменки попустивши превелебним в Бгу отцом мгарским интересовати и превелебним в Бгу отцом законникам болше не чинити перешкоди под зарукою талярей ста на уряд нш. Так же и тот Петро Здоренко гроши Микиті Супруненку отдавши, оний лужок аби превелебним в Бгу отцом законникам мгарским попустил и болш до оного интересоватис и чинити перешкоди мгарским законникам не важилс. Под тоєю ж, звиш спкціфікованою, зарукою тосмо казали до книг нших міских лубенских записат, яко ж ест и записанно до книг тот екстракт с подписом руки писарской и при вираженню печати ншей маистратовой и полковой казалисмо видати потребуемой стороні з ратуши ншей лубенской, що есть и видано року и дня звиш менованного.

В подлинном тако подписано:

Леонтий Василиевич Верховский, писар городовий лубенский, рукою власною.

При печати полковой устне упрошоний Михайло Маляновский, рукою власною».

Арк. 261 зв.–263. Внизу документа намальовано два кола, всередині яких написано: «місце печати міської лубенской», «місце печати полковой лубенской».

1679, листопада 2 (жовтня 23). Миргород.

Випис з миргородських міських книг

«Екстракт з книг міських миргородских на двор з хатою, з садом и из лукою, данние на обитель Мгарскую от Сидора Феодоровича, жителя мир[городского]. Року Бжого 1679 октоврия 23 дня. Випис з книг міських миргородских.

Перед нами Петром Ивановичем, сотником ми[р]городским, Гарасимом Лавріновичем, атаманом городовим, Михайлом Фтеодоровичем, войтом, Иваном Явтушенком, Семеном Гавришенком, бурмистрами майстрату миргородского, и при битности людей зацних и віри годних, Паском Павловичем, Фтеодором Ивановичем, крамарями миргородскими, Пилипом, шапочником тож миргородским, приточилася поважная протестация особи от егомлсти в Бзу превелебного гспдна отца Ипатия Горбачевского, ізумена мнстира общежителного Мгарского лубенского. Прислан до нас в Бзу превелебний гспдин отец Дионисия, уставник того ж мнстира, в такихих ділех, презентуючи писма належные на грунта небозчиковские Сидорови (!) Фтеодоровича, нашого жителя миргородского, купленные тож от миргородского жителя Гурина, кравця, за десят коп хату з садом на Ведмедовце под городом ншим же Миргородом з лукою близ Федорцевого и Трофимовое Петренковое зо всіма принадлежитими ужитками, до тих же друнтов купленними Гуревскими. Теди тот Сидор власной праці своій набитое еще преже смерти, зостаючому при здо[ро]вю, легговал з доброй своей ради своего спасения по смерти его на тот же свтия богоспасаемия обители Всемилоствивому Спсу Мгарскому лубенскому. Чого яко нам всім старшині городової значне будучи, так и многим людям общин преже явно о заковом діле благополучном стараючогося небозчика Сидора, кромеренко данного писма на тие грунта свої есте сми свідоми, лечтвоей поважной особи отца уставника на писмо поданное от Сидора, просил нас, уряду миргородского, на тие грунта леггованние, аби до книг інших міських векуисте привертаючи, ненарушоновладіти и пожитковати тим в обители свтой. Теди ми, старшина городовая, так явним листом небозчиковским, от Сидора данного, яко и нам свідомим, приняли смо и ствержаючи, до книг міських из сего протесту видалимо на умоценне тому ж манастиреви випис з книг міських при подписе руки писарской и з притисненем печати городової и майстратової.

Писан в Миргороде року и дня виш писаного.

В подлинном тако:

Фтеодор Лукашевич, писар сотні Миргородской, рукою».

Арк. 248 зв.—249. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати міської миргородской».

1686, березня 22 (12). Лубни.

Випис із лубенських міських книг, який містить у собі судову постанову

«Декрет на ограниченне ґрунтов манастирских законником мгарским екстрактом з книг міських лубенских видан.

Випис з книг міських ратушу лубенского року Бжого тисеча шестьсот восімдесят шестого мсця марта второгонадцят дня.

Пред нами Максимом Илляшенком, полковником Войска их царского пресвітлого влчства Запорожским лубенским, Матяшем Панкевичем, судиею полку Лубенского, Андреем Якововичем, сотником лубенским, Леонтием Адамовичем, атаманом городовим, Гаврилом Кунченком, войтом, Иваном Яковенком, Лавріном Шепелевичем, бурмистрами маистрату лубенского, персональне постановившисе превелебний в Бзу отц Ипатий Горбачевский, намісник святія обители Мгарския, и отц Иакинфт, полатний, за відомом и позволенем самага его млсти превелебного в Бзу отца Макария Русіновича, игумена тоєї ж обители святія Мгарския, ускаржалися на Демяна Дрижака, тож жителя лубенского. Докладаючи нам тоє, же он, Демян Дрижак, міючи за річкою Булатцем сіножатку, и за оною и в ґрунта манастирские, то ест в ліс, интересуючися, чинит перешкоду и не раз оного рубаннем дерева монастирского пошлякованно. А так ми, уряд, на пропозицію помененних законников до тих манастирских ґрунтов особ урядовних пна Матяша Панкевича, судию полкового, и пна Леонтия Адамовича, атамана городового, з Грицком Грабовником, добре свідомого тих манастирских ґрунтов, тудя оглядати и поколь знаки, щоби оних завел, от боку ншого зсилалисмо. Которие особи мененние там бивши и оттоль звернувшись, нам на листі такову до акту книг нших міських лубенских подали тому заводу реляцію тими слови, же Грицко Градовник, почавши от ліса Семикупчиного от самого рову заводячи, твердил, що иле правій ест дерева, то все монастирское ліс ку лісу. Що на тоє и кляки суть старосвіцкие свідчат. А що может косою трави втять, то сіножать Дрижакова. Що ораз посланние особи помененные пн судия полковий и пн атаман городовий оную ґраницу позначили. На которое то ограниченне тих ґрунтов монастирских згодившись притомним бити еден члвк з села Шершнювки, именем Иван Настенко. Которий доброволне тим же посланним особам присвідчил, иж я, мовит, бил на том праві як за Бруховецкого гетмана посланние особи на розґраниченне зежджали, же монастиреви по річку Булатець, где усте впадает в Сулу, дано и оними ґрунтами законникам мгарским оголошено диспонавати. Ми, уряд, видячи так ясное посланних особ наших кґрунтов монастирских на писмі нам поданное свідцтво и певное оних ґрунтов през Грицка Градовика ограниченне, оние ґрунта ліс як Грицко Градовик завюл, и як тот Иван Настенко присвідчил, так ми, уряд, повагою сего декрету нашого превелебним отцем мгарским у

вічної посессії міти и спокійне диспонувати конфурмуем и захоуем и до книг нших міских лубенских приймуем, аби юж так тот Демян Дрижак за своєю там сіножатию не важился болшей превелебним в Бгу отцем законникам мгарским у їх ґрунтах жадной найменшой рубаннем дерева чинити перешкоди и якої колвек кондиції члвк, аби до поменних манастирских ґрунтов не интересовался пилно под зарукою ста талярей, сим декретом нашим варуем. Тосмо казали до книг нших міских лубенских записат, а с книг тот екстракт з вираженнем печати ншой полковой и маестратовой и с подписом руки писарской потребующей стороні видалисмо. Писан в Лубнях року и дня више писанного.

В подлинном тако подписано:

Моисій Васи́лиевич Вірховский, писар сотні Лубенской, рукою.

При вираженой печати майстратовой Евстафий Кзрималович, писар міський лубенский, руку свою подписал».

Арк. 253–254. Внизу документа намальовано два кола, в середині яких написано відповідно: «місто печати міської лубенской» та «місто печати міської полковой».

№ 19

1708, червня 16 (6). Великі Будища.

Універсал-наказ великобудиської старшини

«Кождому кому бы о том відати належит, а особливе пном товариству, яко теж ипосполству сотні ншой жителем великобудиским, сим урядовим откритим листом ншим в. мстязознаймуем, иж в Бгу превелебний отц Иларион Вербицкий, економ мнастира Мгарского лубенского, по злеценю превелебного в Бгу его млсти гспдна отца ігумена свого ускаржался пред суд полковий полтавский на всіх нас, урядовников великобудиских, что з шарваркових нікоторих людей кґрунтих, прозиваемий Ковжизу, значне на гатіня греблі вирубали, а яко теди в том на нас старшину, ни от кого не довелося жадной вини, так юж яко они, мелникинши, з тоей греблі пожиток собі мают, мусіли по наказанюшом за такое рубаня и пустошеня кґрунтов мнастирских ему, отцу економу Вербицкому, правний наклад увесь вернути. А мы теди, старшина великобудиская, тут юж так докладаем, же юж от того часав пред не повиннисмо в преречоний кґрунтих мгарский, прозиваемий Ковжизу, на гаченя греблі ншой шарварков посилати рубати и пустошити под убутокм худобы ншой покладаем. Где для увіреня ліпшого и про далшую панятдаемосиеншерукоданное на себе велебному в Бгу отцу Иларину Вербицкому, економови мнастира Мгарского лубенского, писмо с притисненным звиклої печати міської урядовой и з підписом именнших.

Чинилося в ратуши ншой великобудиской июня 6 дня року 1708.

В подлинном таков подпись:

Гринко Жадченко, наказний сотник.

*Иван Паданенко, атаман городовий.
Гаврило Кондратович, войт.
Данило Шерстюк, бурмистр».*

Арк. 85 зв. Тогочасна копія.

Тексту документа передує заголовок, зроблений копійстом:
«Лист даний з уряду великобудиского, жебы ніхто не важился в кгрунтах мнастирских
дерева рубати». Внизу документа намальовано коло,
всередині якого написано: «місто печати».

№ 20

1712, листопада 8 (жовтня 28). Лубни.

Випис із лубенських міських книг, який містить у собі купчу

«Запис виданий пном Васирием Велецким подлуг міркованя греблі Лисогорской.

Року тисяча сімьсот второгонадесят октоврия 28 дня.

*Па указу ясневелможного его мл. пна Ивана Скоропадского, гетмана
Войск его црского пресвітлого влчства Запорозских, який указ так ся в собі
міет:*

Поневаж превелебний в Бгу отц игумен мнастира Мгарского лубенского, также и пнове Кулябки, супліковали до нас, что Зеленский за власти своего полковництва на ріці Сулі нижей греблі, при урочищи Лисой гори будучой, до мнастира належной, на которой и пнове Кулябки мают свої млины, в селі Мацковцях внов построїл греблю, однак их више стоячим млинам значний чинится подтоп. Прето мы, гетман, хотячи о том учинити помірковане, якобы далее млинам Лисогорским од Мацковской греблі не чинилася шкода и нас о том не заходила турбация, посилаем нарочно от боку ншого пна Васирия Велецкого, знатного товариша войскового, и з ним пна Григория Шкарупу, сотника полкового лубенского, злецивши оним, жеби туда зехали и по самой слушности о том разсморели. И если так покажется, як они нам чрез супліку свою нам доносили, як належатимет, что больше вишним на мнастирской помененной греблі, будучим млинам подтопу не било, наміри пустили воду и в том згодное постановили помірковане. По тому теди рейментарскому поважному указу прибувши ми, висланние, перво на греблю Мацковскую, а потом на греблю Лисогорскую, а міючи з собою и мастеров млинових искусних з розних гребель взятих, именно Уласа и Гаврила Дубину воїнских, Ониска Кліщинского, Хведора Сухомлина лубенского, и Дацка Дяченка лукомского, разсмотрували приліжно и уважовали, якая бы міла діятися шкода от Мацковской греблі млинам лисогорским. Еднак жадной иншой не узналисмо за велькостью води теперешнего осінного времени шкодливой причины, тилко тую, же лотоки Мацковской греблі вигачени назвбит високо, иж от скринного бруса мал не на дві пяди оним вигаченем воду поднято. Прето покол даст Бг літного дочекавши времени, лучше скринь обоїх гребел разсмотрївши, тепер мы, висланние, именем

рейментарским приказалисмо пну Кирилу Кодинцеви, дозорци тих млинов Мацковских, под зарукою тисячи талярей, жебы як тепер тот дерн високо викладений велілі скидати, так и вперед не важился лотоков и на един цал од скринного бруса вигачовати, але аби завше ровно з брусом скринним лотоки держано. Що для ліпшого достовірія записавши, подписом рук нших и притисненем печати ствердивши рукам потребуючим видалисмо.

Року, мсця и дня вишей писанного.

В подлинном таков подпис:

Василий Велецкий, рукою власною.

Григорий Иванович Шкарупа, полковий сотник лубенский».

Арк. 129 зв.–130 зв. Внизу документа намальовано два кола, всередині яких написано: «місто печати».

№ 21

1735, жовтня 13 (вересня 30).

Мгарський монастир. Рішення щодо майна Нечипора Матюшенка

«Запис от Никити Матюшенка, жителя пісковского, на поле от него данное на монастир.

Року 1735 сентября 30 дня.

Я, ниже на подписі именованный, чиню відомо сим писанием нашим, иж Ничипор Матюшенко, жител піщанский, поміраючи, жені своей господарство, поле, в трох руках помірки, лужок и рухоміє річі все от мала до велика вручил, а то взглядом з нею спложоной дитини. Гди тая попущением Бжиім дитина змерла, а она, не схотівши на том господарстві, врученном себі, удовствуючи жити, вишла на Хитці замуж, теди мы, уважаючи, же ей добра Ничипора Матюшенка не принадлежат, кромі рухомих вещей, принадлежных женчині и с товару и овец подлуг уваги ей же уділили, а дунту, яко не иміючої потомства, жадного поділу не позволили дати и не повинна болш в жадние дунта втручатися. Тие деди его, Ничипора, лужок, поля пахатного во всіх трох руках, числом дватцат една нива, отбираючи на монастир, велілисмо за душу его сорокоуст правити и в синодик уписати во вічное поминание дши его. С которих нив чтири ниви пахатного поля уділяем во всіх трох руках и помірков два Ювхиму Матюшенку, брату его рожоному, вічними часи, не хотячи его в тих полях турбовати, ані теж отнімати и жадной кривди ему в том заживаню не чинити варуем так мы з монастира, яко теж и посланние от нас братиа на економстві зостючи, жадним способом не повинни его, Евфима, турбовати, ані теж с посполитих жителей села Пісок подданих монастирских кривди якоє чинити, повторе варуем.

Иер[омонах] Саватий Вербіцкий, намісник монастира Мгарского, рукою. За печатью подленний у Матухи».

Арк. 135–135 зв. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати».

Список використаних джерел

1. Центральний державний історичний архів України в м. Києві. Ф. 137. Оп. 1. Од. зб. 127. Посилання подаються нами тільки на аркуш рукопису.
2. Документальна спадщина Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря в Києві XVII–XVIII ст. Київ, 2011. 558 с. (Документальна спадщина монастирів Гетьманщини); Документальна спадщина Свято-Преображенського Максаківського монастиря в XVII–XVIII ст. Київ, 2015. 174 с. (Документальна спадщина монастирів Гетьманщини; т. 2); Документальна спадщина Свято-Михайлівського Видубицького монастиря в Києві XVII–XVIII ст. Київ, 2017. 608 с. (Документальна спадщина монастирів Гетьманщини; т. 3).
3. Мыцык Ю. А. Украинские летописи XVII века. Днепропетровск, 1978. 87 с.
4. Кривошея В. В. Українська козацька старшина. Київ, 2005. 260 с.
5. Модзалевський В. Л. Малороссийский родословник. Киев, 1910. Т. 2. 746 с.
6. Кривошея В. В. Українська козацька старшина. Київ, 2005. С. 182.
7. Чухліб Т. Степан Куницький // Полководці Війська Запорозького. Київ, 2004. Кн. 2. 276 с.
8. Павленко С. Оточення гетьмана Мазепи: соратники та прибічники. Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2004. 602 с.
9. Кривошея В. В. Українська козацька старшина. Київ, 2005. С. 219.
10. Літопис Самовидця. Київ, 1971. 208 с.

Yurii Mytsyk,

Doctor of Sciences (History), Professor,

chief researcher of Department of Act Archeography

of M. S. Hrushevskiy Institute of Ukrainian Archeography and Source Studies

of National Academy of Sciences of Ukraine

ORCID: 0000-0003-1580-1284

e-mail: mytsyk2002@ukr.net

From “book-archive” Savior-Transfiguration Mgarsky monastery of 17th–18th centuries

The aim of the work. This article presents archival documents of the Cossack era from the Central State Historical Archives of Ukraine in Kyiv, the Institute of Manuscripts of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. These are the universals of hetmans and colonels concerning the Mgarsky monastery, its estates, its relations with Lubny and Zaporizhia Sich. The immediate task is the introduction into scientific circulation, the actualization of hitherto unknown historical sources that are important for the history of Ukraine, especially for the history of such a region as Poltava region. **The research methodology** is to use primarily the historical-logical method. **The scientific novelty** is that the article expands the source base of research in the region. In the above-mentioned archives, hitherto unknown documents were discovered and published for the first time: first of all, public legal acts - universals and letters of hetmans and colonels (Ivan Skoro-

padskyi, Lubny colonels Hryhorii Hamalia, Leontii Svichka, Vasyl Savych and centurions). The vast majority of documents belong to other categories of act documents – gifts, merchants, wills, court rulings. They shed light on the city government of Lubny, the history of the relationship of general and regimental power with the Church, especially with the Mgarsky Monastery, the mechanism of increasing its land ownership. In general, the documents published here shed additional light on the history of Poltava region of the last third of the 17th – early 18th centuries. The article also contains previously unknown documents concerning the past of Poltava region of hetman times, towns and villages of Lubny, Myrhorod and Poltava regiments, Mgarsky monastery, their socio-economic, political history, some officers' families. **Conclusions.** On the basis of the analysis of the published documents, their information potential is revealed, on each of them the most important information from the history of Poltava region, first of all the city of Lubny of hetman times is allocated.

Key words: Hetmanschyna, Lubny, monastery, archives, universal, Hetman.

*Стаття підготовлена 7 лютого 2020 року,
подана до друку 17 лютого 2020 року.*